

Zrozumieć ucznia z Zespołem Aspergera

Dzieci, u których zdiagnozowano zespół Aspergera stanowią szczególne wyzwanie w środowisku edukacyjnym.

Zwykle widziane jako ekscentryczne i dziwne przez kolegów z klasy, ich nieudolne zdolności społeczne czynią te dzieci kozłami ofiarnymi. Niezdarność i obsesyjne zainteresowanie niejasnymi, mało znanymi tematami przyczyniają się do postrzegania ich jako dziwnych. Dzieci z ZA nie posiadają umiejętności rozumienia istoty związków międzyludzkich i reguł rządzących konwenansami społecznymi; są naiwne i wyraźnie brak im zdrowego rozsądku. Brak elastyczności i niemożność radzenia sobie ze zmianami powoduje, że te osoby łatwo się stresują i są emocjonalnie wrażliwe. Jednocześnie dzieci z ZA (większość to chłopcy) cechuje przeciętna do ponadprzeciętnej inteligencja i bardzo dobra pamięć. Ich determinacja w dążeniu do własnych celów może prowadzić do wielkich osiągnięć w późniejszym życiu.

Każde z dzieci ma własną, unikalną osobowość – „typowe” objawy zespołu Aspergera również manifestują się na sposób specyficzny dla każdej z osób. W efekcie nie istnieje dokładna instrukcja postępowania w klasie dla każdego dziecka z ZA, podobnie jak żadna z metod nauczania nie jest odpowiednia dla wszystkich dzieci nie cierpiących na ZA.

Poniżej opisy siedmiu cech charakterystycznych zespołu Aspergera, a także sugestie i strategie związane z radzeniem sobie z opisywanymi symptomami:

Nacisk na jednostajność

Dzieci z ZA mają problemy z zaakceptowaniem nawet minimalnych zmian, są bardzo wrażliwe na stresory środowiskowe, a czasem angażują się w rytuały.

Wskazówki dydaktyczne:

- Zapewnij dziecku przewidywalne i bezpieczne otoczenie
- Zminimalizuj występowanie zmian
- Zaoferuj niezmienny codzienny rozkład zajęć; dziecko z ZA musi rozumieć codzienną rutynę i wiedzieć, czego oczekiwać, tak aby było w stanie skupić się na bieżących zadaniach
- Unikaj niespodzianek

Upośledzenie interakcji społecznych

Dzieci z ZA wykazują niezdolność do rozumienia złożonych reguł interakcji społecznych; są naiwne; są skrajnie egocentryczne; mogą nie lubić kontaktu fizycznego; mówią w kierunku ludzi zamiast do nich; nie rozumieją dowcipów, ironii, metafor; używają monotonnego lub wyniosłego, nienaturalnego tonu głosu; niewłaściwie wykorzystują kontakt wzrokowy; brak im wrażliwości i taktu; niewłaściwie interpretują wskazówki społeczne.

Wskazówki dydaktyczne:

- Chronić dziecko przed napastowaniem i drażnieniem
- Chwal kolegów, kiedy traktują dziecko ze współczuciem
- Podkreślaj wyjątkowe zdolności dziecka z zespołem Aspergera
- Dzieci z ZA często izolują się; nauczyciel musi więc zachęcać do kontaktów z innymi

Ograniczony zakres zainteresowań

Dzieci z ZA mają ekscentryczne zainteresowania lub dziwne, głębokie fiksacje. Mają tendencję do nieprzerwanego mówienia na temat swoich zainteresowań.

Wskazówki dydaktyczne:

- Nie pozwalaj dziecku z ZA na ciągłą dyskusję i pytania na temat jego zainteresowań
- Pójdź na kompromis z dziećmi dając im możliwość rozwijania swoich zainteresowań
- Wykorzystaj obsesję dziecka jako sposób na poszerzenie wachlarza jego zainteresowań

Słaba koncentracja

Dzieci z ZA są nieobecne duchem, rozpraszane przez wewnętrzne bodźce, są bardzo niezorganizowane; mają trudności z podtrzymaniem skupienia uwagi na tym, co dzieje się w klasie, ma tendencje do wycofywania się.

Sugestie programowe

- Zadania powinny być rozbite na małe jednostki, nauczyciel powinien też często udzielać informacji zwrotnej i ponownych wskazówek
- Dzieci z poważnymi problemami z koncentracją czerpią korzyści z limitowanych czasowo sesji roboczych. To pomaga im się zorganizować. Dzieci z ZA mogą niekiedy być uparte; potrzebują stanowczych oczekiwań i wzmocnień
- W przypadku większości uczniów z ZA słaba koncentracja, powolne tempo pracy i poważna dezorganizacja sprawiają, że może być potrzebne zmniejszenie ilości pracy domowej/klasowej i/lub zapewnienie czasu w pokoju dodatkowym, gdzie nauczyciel specjalnego nauczania zapewni dodatkową organizację potrzebną dziecku do dokończenia pracy klasowej lub domowej
- Sadzaj dziecko z AS na początku klasy i kieruj do niego często pytania, które pomogą mu uczestniczyć w lekcji
- Opracuj z dzieckiem niewerbalne sygnały (np. łagodne poklepanie po ramieniu) do użycia w przypadku, kiedy nie uczestniczy w lekcji
- Zachęcaj dziecko z AS do grania w gry planszowe z jedną lub dwiema innymi osobami pod ścisłym nadzorem nie tylko organizuje grę, ale też daje możliwość ćwiczenia umiejętności towarzyskich

Słaba koordynacja ruchowa

Dzieci z AS są fizycznie niezręczne i niezgrabne; mają sztywny, niezdamny sposób chodzenia, nie odnoszą sukcesów w grach wymagających umiejętności ruchowych.

Sugestie programowe

- Włącz dziecko z AS do zajęć wyrównawczych wychowania fizycznego, jeżeli problemy ruchowe są poważne
- Wciągnij dziecko raczej do zdrowotnego/fitness programu wychowania fizycznego niż do programu sportowego opartego na rywalizacji
- Nie popychaj dziecka do uczestniczenia we współzawodnictwie w sporcie, jako że jego słaba koordynacja ruchowa może tylko wzbudzić frustrację i spowodować drwiny innych członków drużyny
- Upewnij się, że uwzględnione zostały możliwości dzieci wolniej piszących

Problemy z nauką

Dzieci z AS zazwyczaj mają tendencje do bycia bardzo dosłownymi. Ich wyobrażenia są konkretne, a myślenie abstrakcyjne jest słabe. Dziecko z AS często ma znakomitą pamięć odtwórczą, ale jest to z natury mechaniczne; można to porównać do video, które odtwarza ustawiony fragment. Ich umiejętności rozwiązywania problemów są słabe.

Sugestie programowe

- Zapewnij wysoce zindywidualizowany program nauczania, dzieci z AS potrzebują ogromnej motywacji, uczenie się musi być nagradzane i nie może prowokować niepokoju
- Nie zakładaj, że dzieci z AS rozumieją coś, tylko dlatego, że odtwarzają to, co usłyszały
- Zaoferuj dodatkowe wyjaśnienia i próbuj uprościć, kiedy wprowadzane pojęcia są abstrakcyjne
- Korzystaj z wyjątkowej pamięci takich osób. Zatrzymywanie rzeczowych informacji to ich mocna strona
- Dzieci z AS często posiadają doskonałą technikę czytania, ale pojmowanie treści jest słabe. Nie przypuszczaj, że rozumieją to, co tak płynnie przeczytały

Emocjonalna wrażliwość

Dzieci z syndromem Aspergera łatwo podlegają stresowi z powodu swojej nieelastyczności. Dzieci z AS rzadko wydają się być zrelaksowane i szybko czują się przytłoczone, kiedy rzeczy nie są takie, jak dyktuje ich ściśle określona wizja. Współdziałanie z ludźmi i radzenie sobie ze zwykłymi wymaganiami codziennego życia wymagają od nich herkulesowego wysiłku.

Sugestie programowe

Zapobieganie wybuchom poprzez zaoferowanie wysokiego poziomu konsekwencji. Aby obniżyć stres, przygotuj dzieci na zmiany w codziennej rutynie (zobacz część „Opór przed zmianą”). Dzieci z AS często stają się strachliwe, rozzłoszczone, a na ich twarzach widać podenerwowanie z powodu wymuszonych i nieoczekiwanych zmian.

Dzieci z AS, które są delikatne emocjonalnie, mogą potrzebować miejsca w wysoce zorganizowanej specjalnej sali lekcyjnej, gdzie można zaoferować im zindywidualizowany program nauczania. Wymagają środowiska uczenia, w którym zobaczą siebie samych jako osoby kompetentne i produktywne.

Dzieci z syndromem Aspergera łatwo czują się przytłoczone przez środowiskowe czynniki stresogenne i mają tak głębokie osłabienie zdolności budowania związków międzyludzkich.

Nauczyciele mogą odegrać zasadniczą rolę w pomocy dzieciom z AS uczenia się pokonywania świata wokół nich. Ponieważ dzieci z AS często nie są w stanie wyrazić swoich obaw i niepokojów, w znacznym stopniu zależy od dorosłych, czy opłacalne dla dziecka będzie opuszczenie ich bezpiecznego wewnętrznego życia w fantazjach na rzecz niepewności w zewnętrznym świecie. Profesjoniści, którzy pracują z młodzieżą w szkołach muszą zapewniać zewnętrzną strukturę, organizację i stabilność, której takim dzieciom brakuje. Stosowanie kreatywnych strategii nauczania w pracy z dzieckiem cierpiącym na syndrom Aspergera jest rzeczą podstawową, nie tylko dlatego, że może to ułatwić sukcesy w nauce, ale także aby pomóc im czuć się mniej wyobcowanym od innych ludzkich istot i mniej przytłoczonym przez zwykłe wymagania codziennego życia.

Anna Piórkowska

Nauczyciel wspomagający

Źródło: <http://niegrzecznedzieci.org.pl/>